

CEZA HUKUKUNDA CEZALARIN ERTELENMESİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELERE ANAYASAL BAKIŞ

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Ruhan ERDEM^()*

§ 1. GİRİŞ

Özgürlüğü bağlayıcı cezalara yeni alternatifler arayışı, özellikle hükümlü sayısındaki artış ve cezaevlerindeki aşırı yoğunluk sorunlarıyla bağlantılı olarak son zamanlarda yeni bir boyut kazanmıştır. Yasama alanında son zamanlarda şartla salıverme ve/veya erteleme adı altında getirilen düzenlemeler, ne yazık ki, infaz kurumlarının içinde bulunduğu sorunların geçici olarak çözümüne yönelmiş, ancak getirilen bu geçici çözümler, beraberinde başka kalıcı sorunlar bırakmıştır. Bir taraftan bu yolla cezaların caydırıcı olma özelliği tartışma konusu haline getirilirken, diğer taraftan da getirilen çözümler, anayasaya aykırılık sorunu ile karşı karşıya kalmıştır. İşte biz de çalışmamızda karşılaştırmalı hukuktaki düzenlemeyi de göz önünde bulundurarak, getirilen düzenlemelerin anayasaya uygunluğu sorununu açıklığa kavuşturmaya çalışacağız.

§ 2. KAVRAM VE TÜRLERİ

Ertelme açısından olan ortak unsur, faili kısmen veya tamamen işlediği suçun hukuki sonuçlarından kurtarmak ve belirli bir süre içinde kendisi için öngörülen koşulları yerine getirdiği ve özellikle de yeni bir suç işlemediği takdirde cezanın infaz edilmeyeceği konusunda ona güvence vermektir. Hükümlü eğer belirli bir zaman içinde iyi hal gösterirse, cezanın infazından tamamen ve kesin olarak kurtulabilmektedir. Bu anlamda failin cezadan kurtulması, kamu davasının açılması, son soruşturma, karar ve nihayet infaz aşamasında gerçekleşebilmektedir.¹ Öte yandan koşullu mahkumiyet, kendisine sağlanan olanağa rağmen, failin yaptırımın ciddiyetini hissetmesi amacını güden bazı yükümlülüklerle bağlantılı olarak gündeme gelmekte ve failin bu süre içerisinde denetlenmesi amacına yönelik deneme yardımı öngörülebilmektedir.

^(*) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku Öğretim Üyesi.

¹ Artuk/ Yenidünya, Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Ertelme Müessesesi, Prof. Dr. Sahir Erman'a Armağan, İstanbul 1999, s. 55.

§ 3. TARİHSEL GELİŞİM

19. yüzyılda özgürlüğü bağlayıcı cezaların ceza hukukunun temel yaptırımını olarak kabul edilmesi, bir taraftan bu cezaların infazı açısından özel sorunlar ortaya çıkarmış, diğer taraftan özellikle orta ve basit suçluluk alanlarında yaptırım alternatiflerinin ne olması gerektiği konusunda yeni arayışlara neden olmuştur. Özgürlüğü bağlayıcı cezaların infazının, hükümlüyü yeniden topluma kazandırıcı gücüne olan güvenin, bilimin verileriyle çatıştığı çok kısa süre içinde anlaşılmıştır. Bu bakımdan özgürlüğü bağlayıcı cezalar, yeniden topluma kazandırmaktan çok, toplumdan uzaklaştırmaya yönelik bir etki ortaya çıkarmaktadır ve bu nedenle de bu cezalara “ultima ratio” (son çare) olarak başvurulmalıdır.⁽²⁾ İşte erteleme kurumunun kabul edilmesinin altında, bir taraftan ilk defa suç işleyen kişiyi, özgürlüğü bağlayıcı cezanın infazının demoralize edici etkisinden kurtarmak, diğer taraftan hükümlünün iyi halli olması koşuluna bağlı olarak cezadan kurtulmasının, hükümlüyü kanuna uygun hareket etmeye teşvik edeceği düşüncesi yaratmaktadır.⁽³⁾ Cezanın ertelenmesi, dayanağını önleme ve adalet düşüncesinde bulur. Ertelemede özel önleme, yani faili yeniden topluma kazandırma düşüncesi ön plandadır.⁽⁴⁾ Bu anlayışın bir sonucu olarak, erteleme değişik biçimde de olsa, 1830 yılında ABD de ve 19. yüzyılın ikinci yarısında da Avrupa’da ortaya çıkmıştır.⁽⁵⁾ Bu alanda ortaya çıkan gelişmeler esas itibariyle ikili bir yön izlemiştir; Bir taraftan Anglo-Sakson hukukunda geçerli olan probasyon, diğer taraftan Fransa-Belçika hukukunda ortaya çıkan sursis modeli,

Her ikisi arasındaki temel farklılıklardan ilki, özellikle deneme amacıyla hükümlü açısından getirilen yükümlülüklerin ihlal edilmesi ve özellikle de suç işlenmesi bakımından kendisini göstermektedir. Sursis modelinde ertelenen cezanın yeniden infaz edilmesi gündeme

⁽²⁾ Ceza hukukuna toplumun korunması açısından mutlaka zorunlu ise, ancak bu durumda başvurulmalıdır. Ceza hukukunun “fragmanter” niteliği, herhangi bir davranışın gelişigüzel suç sayılmasını engeller. Ceza hukukunun “ultima ratio” (son çare) özelliği, zorunlu olarak sosyal açıdan zararlı bazı davranışların suç olmaktan çıkarılması sonucunu doğurur. Hukuk devleti ilkesinin bir sonucu olarak oranlılık ilkesi, suç ve buna tepki olarak ceza arasında adil bir dengenin kurulmasını gerektirir. (Jescheck, Lehrbuch des Strafrechts Allgemeiner Teil 4. Auflage Berlin 1988, s. 22). Sosyal açıdan zararlı olan davranışlar, eğer bunlar toplumun katlanamayacağı kadar ağır ise ve daha ılımlı ve akılcı bir sosyal tepki aracılığıyla aynı amaca ulaşılması mümkün değilse, ancak bu takdirde suç sayılabilir. (Blau, Kriminalpolitik der deutschen strafgesetze, ZStW 89 (1977), s. 515 vd).

⁽³⁾ Maurach/Gössel/Zipf, Strafrecht AT/II, Heidelberg 1984, § 65 I no. 1.

⁽⁴⁾ Stree, in: Schönke/Schröder, Strafgesetzbuch kommentar, 22. Auflage München 1985, § 56 no. 3.

⁽⁵⁾ Maurach/Gössel/Zipf, § 65 I no. 1. Bugünkü anlamda olmasa bile, erteleme kurumunun ilk izlerine Ortaçağ’da rastlanmaktadır (Artuk/Yenidünya, s. 56).

geldiği halde, probasyonda hakime yeni yaptırımlar belirleme konusunda geniş ve bir hareket alanı tanınmaktadır.⁽⁶⁾ Bundan başka Anglo-Sakson sisteminde deneme süresi içinde hükümlü kendi başına bırakılmamakta ve gözetim ve denetim altında bulundurulmasına karşılık, diğer sistem, başlangıçta gözetimsiz uygulanmıştır.⁽⁷⁾

Probasyonun temel özelliği, deneme yardımı ile bağlantılı olarak kusurun tespit edilmesinden sonra hükmedilen cezanın ertelenmesidir. Bu anlamda kurum, başlangıçta gönüllü kuruluşların inisiyatifi ile geçtiğimiz yüzyılın ortalarından beri ABD'nin Massachusetts eyaletinde uygulanmaya başlanmış ve ilk kez 1878 yılında yasal düzenlemeye kavuşturulmuştur. Aynı dönem içerisinde İngiltere'de de uzun süreden beri uygulamaya geçmiş olan bu kurumun 1887 ve 1897 tarihli kanunlarla yasal çerçevesi oluşturulmuştur.

Kıta Avrupası hukukunda ise İngiltere'dekinden biraz daha farklı biçimde ilk kez Belçika ve Fransa koşullu mahkumiyete yer vermiştir. "Sursis" adı verilen bu kuruma ilk yer veren ülkeler, Belçika (1888) ve Fransa (1891) olmuştur.

Geçtiğimiz yüzyıl içinde dünya çapında yaygınlık kazanan koşullu mahkumiyetin bu iki türü, hemen bütün ülkelerin ceza hukukuna girmiştir. Hükümlünün entegrasyonu ve denetlenmesi aracı olarak gözetim ve deneme yardımı yoluyla koşullu mahkumiyete yer verilmesi, salt ödetici ceza adaleti anlayışından ceza hukukunun sosyal fonksiyonuna dönüşün bir ifadesi olarak nitelendirilmektedir. Başlangıçta istisnai nitelikte bir tür af kurumu olarak ortaya çıkan erteleme, günümüzde hükümlüyü yeniden topluma kazandırma amacına dayanan kendine özgü bir alternatife dönüşmüştür. Belirtelim ki, önceleri kısa süreli özgürlüğü bağlayıcı cezaların sakıncalarını ortadan kaldırmak amacıyla düşünülen ve uygulanan erteleme, zaman içerisinde kısa süreli sayılmayan özgürlüğü bağlayıcı cezalar için de başvurulabilen bir kurum haline gelmiştir.

⁽⁶⁾ **Dünkel**, Strafausssetzung zur Bewaehrung und Bewaehrungshilfe im internationalen Vergleich –Ein Überblick, in: Alternativen zur Freiheitstrafe Strafausssetzung zur Bewaehrung und Bewaehrungshilfe im internationalen Vergleich, (hrsg, Dünkel/Spiess), Freiburg 1983, s. 399

⁽⁷⁾ Ne var ki, Kıta Avrupası sisteminde de zaman içinde deneme süresi içinde gözetime yer verildiği için, bugün bu yönden her iki kurum arasında görülen farklılık önemli ölçüde ortadan kalkmıştır (**Artuk/Yenidünya**, s. 56). Ancak buna rağmen yine de belirtelim ki, Kıta Avrupası sisteminde hükümlünün gözetlenmesi, erteleme kurumunun zorunlu bir koşulu olarak karşımıza çıkmamaktadır.

Bunda, cezaevlerindeki mahkum sayısını azaltma çabasının da önemli bir etken olduğu anlaşılmaktadır.

§ 4. HUKUKİ NİTELİĞİ

Cezanın ertelenmesi, belirli koşulların varlığı durumunda hükmedilmiş olan cezanın infazının belirli bir süre geri bırakılması olanağını hakime vermektedir. Görüldüğü gibi erteleme yetkisi yasa koyucuya veya yönetsel organlara değil, aksine kusur ve cezanın ağırlığı konusunda karar verme durumunda olan hakime aittir. Bu bakımdan ertelemeye, bir tür affın söz konusu olduğu görüşü yerinde değildir.⁽⁸⁾ Alman öğretisinde egemen görüş, ertelemenin, kendine özgü bir yaptırım türü olmayıp, cezanın bir infaz biçimi olduğu doğrultusundadır.⁽⁹⁾ Buna karşılık Türk hukukunda ertelemenin hukuki niteliği konusunda değişik görüşler ileri sürülmüştür. Örneğin **Dönmezer/Erman'a** göre erteleme, bir taraftan cezanın infazının geri bırakılmasını gerektiren bir neden, diğer taraftan koşullu bir af niteliğinde olan ve cezalar sistemini tamamlayan bir kurumdur.⁽¹⁰⁾ **Önder'e** göre, erteleme, cezalar sistemini tamamlayan, cezanın bireyselleştirilmesini amaçlayan, deneme süresi olaysız geçirildiği takdirde devletin ceza vermek ve bu cezayı infaz etmek hakkında vazgeçtiğini gösteren bir kurumdur.⁽¹¹⁾

Bize göre erteleme, özgürlüğü bağlayıcı cezaların ve duruma göre para cezalarının özel bir infaz biçimi olarak nitelendirilmelidir. Türk Hukuku'nda ertelemenin koşulu bir tür af niteliğinde görülmesinin nedeni, cezanın ertelenmesiyle bağlantılı olarak hükümlü açısından herhangi bir denetim yardımına yer verilmemesi ve deneme süresi içerisinde yerine getirmesi gerekli herhangi bir yükümlülük öngörülmemesi olabilir.

⁽⁸⁾ **Baumann/Weber**, s. 693; **Önder**, Ceza Hukuku Genel Hükümler, C.II, İstanbul 1992, s. 692

⁽⁹⁾ **Stree**, in: Schönke/Schröder, Strafgesetzbuch Kommentar München 1985 § 56 no. 4; **Ruß**, in Strafgesetzbuch Leipziger Kommentar, Berlin/New York 1977, § 56 no. 2 vd.; **Dreher/Tröndle**, Strafgesetzbuch und Nebengesetze, 42. Auflage, München 1985, § 56 no. 1; **Maurach/Gössel/Zipf**, § 65 II no.12; karşılaştırınız **Jescheck**, s. 674 vd.; **Horn**, in: Systematischer Kommentar, zum Strafgesetzbuch (hrsg. Rudolphi/Horm/Samson), Allgemeiner Teil, 6. Auflage Neuwied/Krieffel 1994, § 56 no. 2

⁽¹⁰⁾ **Dönmezer/Erman** Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C. III, İstanbul 1994, no. 1656

⁽¹¹⁾ **Önder**, Ceza, s. 694; **Önder**, Ceza Hukukunda Tecil ve Benzeri Müesseseler, İstanbul 1963, s. 74

§ 5. AMACI

Herşeyden önce cezanın ertelenmesi, iyi bir suç politikası aracıdır. Deneme süresi için fail iyi hal göstererek, mahkumiyet hükmünün infazına engel olabilmektedir.⁽¹²⁾ Deneyimler göstermiştir ki, uygun bir denetleme durumunda erteleme, cezanın infazından çok daha fazla önleyici ve yeniden topluma kazandırıcı bir etki göstermiştir.⁽¹³⁾ Ödetme ve genel önlemeye yönelik gereksinimler, yasa koyucu tarafından ağır suçlar bakımından ertelemeye olanak tanınmaması suretiyle zaten göz önünde bulundurulmuştur.⁽¹⁴⁾ Kaldığı, sosyal devlet ilkesinin bir sonucu olarak, bugün artık ödetici ceza anlayışından hükümlüyü topluma yeniden kazandırma anlayışına dönüşmüş bulunmaktadır. Ertelemede yeniden topluma kazandırma düşüncesinin ağırlık taşıdığı, tartışma götürmeyecek kadar açıktır⁽¹⁵⁾. Bu bakımdan Yargıtay'ın da haklı olarak belirttiği üzere, ertelemeye amaç, cezanın çektirilmesini hakim'in keyfi takdirine bırakmak değil, objektif ölçülere göre ceza süresi ve kişisel durumları elverişli olan sanıklar hakkında belirlenen cezanın çektirilmesinde kamu yararı görülmemesidir.⁽¹⁶⁾ Nihayet belirtelim ki özgürlüğü bağlayıcı cezaların genel önleme etkisi, cezaevinde geçirilen günlerin sayısından çok, cezanın hükümlü üzerinde meydana getireceği etkiye bağlıdır⁽¹⁷⁾.

⁽¹²⁾ Önder, Tecil, s. 6; Erem, s. 276; Artuk/Yenidünya, s. 57

⁽¹³⁾ Baumann/Weber/Mitsch, Strafrcht Allgemeiner Teil Gieseking 1995, § 34 no. 7

⁽¹⁴⁾ Baumann/Weber/Mitsch, §34 no. 8

⁽¹⁵⁾ Alman Anayasa Mahkemesine (BverfGE 35, s. 202) "toplum açısından bakıldığında sosyal devlet ilkesi kişisel zayıflık, kusur yeteneğinin bulunmaması veya toplumsal dezavantaj nedeniyle kişisel ve sosyal gelişmesinde engel bulunan toplum grupları için devletin özen ve bakım yükümlülüğünü zorunlu kılar; buna hükümlüler ve koşullu salıverilenler de dahildir". Bu kararda vurgulanan, sosyal devletin sorumluluğunun, sosyal devletin klasik alanlarının dışına çıkmış olmasıdır. Bu durum, hükümlülerin sosyal ve kişisel engelleri ortadan kaldırması yönünde devletten bir yardım beklentilerini zorunlu kılmaktadır (**Kaiser**, Zweckstrafe und Menschenrechte –Das "Marburger Programm hundert Jahre spaeter –Eine Bilanz, in: Strafzumessung –Alternativen zur Freiheitstrafe –Reform des Jugendstrafrechts, Österrische Juristenkommission, Wien 1983, s. 342). Anayasa, devlete yardıma muhtaç durumdaki bireyler yararına sosyal düzeni oluşturma sorumluluk ve yetkisini verdiği göre, devletten beklenen, yalnızca yasa koyucunun ceza hukukundaki yaptırım sistemini bu ilkeye uydurması değil, aynı zamanda ve bundan daha önemlisi, suç politikası ile sosyal politika alanlarında ciddi bir çaba göstermesidir (**Blau**, ZStW 89, s. 516). Bu yüzden Franz von Liszt tarafından dile getirilen, "sosyal politikanın aynı zamanda en iyi ve en etkili suç politikası olduğu" görüşü, bugün bile güncelliğini korumaktadır. Erteleme ile birlikte hükümlü için öngörülen yükümlülükler ve koruma amaçlı denetim, kökenini sosyal devlet ilkesinde bulan ceza hukukundaki yaptırımlar sisteminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Hükümlüye deneme süresi içinde yapılan yardım, ceza hukuku ve suç politikasının yalnızca bir bastırma aracı değil, aynı zamanda sosyalleşme bozuklarının ortadan kaldırılması bakımından bir dayanışma yardımı anlamına da geldiğinin temel göstergesidir (**Blau**, ZStW 89, s. 523 vd.).

⁽¹⁶⁾ Yar. CGK 12.11.1979, 8-441/485

⁽¹⁷⁾ Erem, Türk Ceza Hukuku, C.2, Ankara 1985, s.276

Öte yandan cezanın ertelenmesi, cezanın bireyselleştirilmesi için uygun bir araçtır⁽¹⁸⁾. Nitekim Yargıtay 1976 tarihli bir İçtihadı Birleştirme kararında ertelemeyi, "cezanın doğrudan doğruya sanığın kişiliğine uydurulmasını öngören yargısal bir şahsileştirme kurumu" olarak nitelendirmiştir⁽¹⁹⁾

Nihayet erteleme, kısa süreli özgürlüğü bağlayıcı cezaların sakıncalarını⁽²⁰⁾ ortadan kaldırmaya yarar.⁽²¹⁾ Nitekim Alman CK § 56 I, kısa süreli özgürlüğü bağlayıcı cezaların olumsuz etkisini ortadan kaldırmak için, bu cezaların ertelenmesi bakımından özel bir düzenlemeye yer vermiştir. Buna göre kısa süreli özgürlüğü bağlayıcı cezaların ertelenmesinde cezanın yalnızca özel önleme amacı göz önünde bulundurulur. Buna karşılık en az 6 aydan fazla özgürlüğü bağlayıcı ceza söz konusu ise, ancak genel önleme düşüncesi cezanın ertelenmesinde bir rol oynayabilmektedir⁽²²⁾.

Hemen belirtelim ki, erteleme kurumuna karşı, bugün daha çok tarihsel değer taşıyan bazı eleştiriler de dile getirilmiştir⁽²³⁾. Özellikle bu eleştiriler, söz konusu kurumun, cezanın ödetici olma niteliğine aykırı düştüğü ve cezanın genel önleme etkisini ortadan kaldırdığı doğrultusundadır. Hatta bu yüzden özgürlüğü bağlayıcı cezanın hiç olmazsa bir kısmının infaz edilmesi veya ertelemeye ek olarak para cezasına da hükmedilmesi önerilmiştir.⁽²⁴⁾

(18) Önder, Tecil s.6 vd.; İçel ve Diğerleri, s. 388; Erem, s.276; Artuk/Yenidünya, s. 57

(19) Yar. İBK 7.6.1976 3-4/3, YKD Ağustos 1976, s. 1197 vd.

(20) Kısa süreli özgürlüğü bağlayıcı cezalar, kısıtlılığı nedeniyle hükümlünün ıslah edilmesine yeterli gelmemekte, onun ailesi, işi ve çevresiyle olan ilişkilerini gereksiz biçimde bozmakta, maddi ve manevi yönden zayıf bir konuma veya benzeri güçlükler içerisine sürüklemektedir. Kısa bir süre için infaz kurumuna giren hükümlü, infaz kurumunda profesyonel suçlularla tanışmakta, kısa süre içerisinde mükerrir suçlu olarak yeniden infaz kurumuna geri dönmektedir. Nihayet kısa süreli özgürlüğü bağlayıcı cezalar, devlete gereksiz yere mali yükümlülükler yüklemesi nedeniyle, diğer hükümlülerin de uygun bir infaz rejiminden yararlandırılmalarını engellemektedir. İnfaz kurumunda hükümlülerin ıslahına yönelik olarak uygulanan programlar, uzunca bir süreyi gerekli kılar. Oysa kısa süreli özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkum edilen kişinin uslandırılması ve yeniden topluma kazandırılması için belirli bir infaz rejiminin uygulanması, süre yönünden olanaksızdır (Bütün bunlar için bkz. Önder, Ceza Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1992, s. 546 vd.; İçel/Sokullu-Akıncı/Özgenç/Sözüer/Mahmutoğlu/Ünver, İçel Yaptırım Teorisi, İstanbul 2000, s. 84 vd.; Dönmezer/Erman,

(21) Önder, Tecil, s. 9 vd.; Erem, s. 277; Stree in: Schönke/Schröder, § 56 no.1; Artuk/Yenidünya s. 57

(22) Baumann/Weber, Strafrecht Allgemeiner Teil, Giesecking 1985, s. 604 vd.

(23) Bu konuda bkz. Önder, Tecil, s. 74 vd.; Erem, s. 275 vd.

(24) Bkz. Jescheck, s. 675

§ 6. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA ERTELEME

I- Almanya

Almanya'da klasik anlamda ödetme anlayışına dayalı 1871 İmparatorluk Ceza Kanununda ertelemeye olanak tanınmamış olup, cezanın ertelenmesine olanak sağlanması yönündeki ilk çabalar 19. yüzyılın sonunda ortaya çıkmış ve erteleme kurumu, ilk kez 1923 yılında Alman Gençlik Mahkemeleri kanununa yapılan değişiklikle getirilmiştir (Alman GMK § 21). Buna göre 2 yıldan 5 yıla kadar devam eden deneme süresi içerisinde, hükümlü, iyi hali nedeniyle bir tür ceza affından yararlanabilmekteydi. Bugünkü anlamda hükümlüyü denetlemeye veya korumaya yönelik bir erteleme yardımı öngörülmemişti. Bu düzenleme, 1943 yılında Alman GKM na yapılan değişiklikle ortadan kaldırılmıştır. Alman Genç Mahkemeleri Kanunu, özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkumiyet kararının ertelenmesine olanak tanımaktadır. Bu durumda mahkeme, sanığın kusurunu tespit etmekle yetinmekte ve mahkumiyet kararını deneme amacıyla erteleyebilmektedir. (Alman GMK § 27).

1945 yılından sonra Anglo-Sakson Hukukunda geçerli olan probasyon veya Fransız Hukukunda geçerli olan "liberté surveillé" kurumlarına yönelik inisiyatif geliştirilmiş, böylece 1953 yılında cezanın ertelenmesi ve erteleme yardımı kurumu yetişkinler ceza hukukuna da girmiştir. 1969 yılında yapılan değişiklikle söz konusu kurumun uygulama alanı, özgürlüğü bağlayıcı cezanın yukarı sınırı 9 aydan 1 yıla, hatta işlenen fiilin veya failin kişiliğinin özelliklerine bağlı olarak bazı durumlarda 2 yıla çıkarılmak suretiyle genişletilmiştir.

Gerek yetişkinler ve gerekse genç ceza hukukunda cezanın ertelenmesi, kural olarak *bir yıla kadar* özgürlüğü bağlayıcı cezalar bakımından mümkündür. Buna karşılık hükümlünün kişiliği veya fiilin özellikleri gerektiriyorsa, *iki yıla kadar* özgürlüğü bağlayıcı cezaların ertelenmesine de olanak tanınmaktadır. Bundan başka cezanın ertelenebilmesi için, özgürlüğü bağlayıcı ceza infaz edilmeksizin de cezanın amacına ulaşılabilmesi kabul edilebilmelidir.

Kanunda öngörülen durumlar dışında, bazı genç mahkemeleri nezdinde genç suçlular için herhangi bir mahkumiyet kararı olmaksızın, özellikle Alman GMK § 10'a göre belirsiz bir süre için hükümlüyü koruma yardımcısının gözetimine bırakmaya da karar verilebilmektedir. Hazırlık soruşturması sırasında da savcı, belirli bir süre için davadan sarfı nazar etmekte ve Alman GMK § 45 uyarınca

bu süre içinde yükümlülük olarak hükümlüyü koruma yardımcısının gözetimine bırakılmalıdır. Nihayet hükümlüyü, koruma yardımcısının gözetimine bırakma, Alman CK § 67 vd. uyarınca “iyi halin denetlenmesi” kararına dayanarak da gerçekleştirilebilmektedir.

Genç ceza hukukunda hükümlüyü koruma yardımcısının gözetimine bırakmanın iyi etkiler ortaya çıkaracağı beklentisi, koşullu cezaya mahkumiyet için önemli bir nedendir. Genç ceza hukukunda, yetişkinler ceza hukukundan farklı olarak koruma denetimi zorunlu olup, 2 veya 3 yıl sürmektedir. Sürenin, sonradan 1 yıla kadar kısaltılması veya en fazla 4 yıla kadar uzatılması mümkündür. Yetişkinler ceza hukukunda cezanın ertelenmesinde, koruma yardımcısı atanması zorunluluğu yoktur. Atama, hükümlünün 27 yaşından küçük ve özgürlüğü bağlayıcı cezanın da süresinin 9 aydan fazla olması veya hükümlünün “suçtan uzak tutulması için” yararlı ise söz konusu olmaktadır.

Cezanın ertelenmesiyle bağlantılı olarak yükümlülük ve görevlere de karar verilebilir. Deneme süresi içindeki gereklere uygun olarak bunlar değiştirilebilir veya kaldırılabilir. Genellikle öngörülen yükümlülük ve görevler, koruma yardımcısı ile bağlantı içinde olmak veya görüşme amacıyla yapılacak davetlere uymak, oturduğu yer veya işlerini, ancak koruma yardımcısının uygun görmesi koşuluyla değiştirmek, başladığı eğitimini sona erdirmek, belirli (tehlikeli) yerlerde bulunmak veya belirli kişilerle ilişkiye geçmekten sakınmak, geçinmesi için öngörülen yükümlülüklerle uygun davranmak. Bundan başka hükümlüye para yükümlülüğü de getirilebilir veya zarar gören nezdinde özür dileme veya suçtan doğan zararları giderme edimi de yüklenebilir. Cezanın ertelenmesi ile bağlantılı en önemli tedbir, koruma denetimi altına almaktır.

Şayet hükümlü, yeniden suç işler veya yükümlülük veya direktifleri ağır ve sürekli biçimde ihlal eder veya koruma denetiminden kaçır ise koruma yardımı geri alınır. Deneme süresini uzatmak veya başka yükümlülük veya görev öngörmek yeterli ise, mahkeme, geri almadan vazgeçebilir. Geri alma söz konusu değilse, bu takdirde ceza deneme süresinin sonunda silinir.

Koruma yardımının gerçekleştirilebilmesi için yetkili mahkeme tarafından belirli bir koruma yardımcısı atanır. Koruma yardımcısı, “mahkeme ile anlaşarak” yardım, koruma ve denetlemekle görevlendirilir. Koruma yardımcısına Alman GKM nda özel bir yetki verilmiştir. O, gençle görüşebilir; genci yetiştirme konusunda hak sahibi olan kişiyle işbirliği yapabilir; bu kişiden, okuldan,

öğretmenlerden veya eğitimiyle uğraşan diğer kişilerden gencin yaşamını nasıl sürdürdüğü konusunda bilgi talep edebilir. Kamu kurumları ile infaz kurumları da koruma yardımcısına yardımda bulunmak yükümlülüğü altındadır. Mahkeme, koruma yardımcısına özel görevler de yükleyebilir. Koruma yardımcısı, talep üzerine, belirli aralıklarla düzenli olarak veya hükümlünün yükümlülük veya görevlerini ağır biçimde ihlal ettiği durumlarda mahkemeye bilgi vermekle yükümlüdür. Mahkeme, resmi koruma yardımcısı yanında, gönüllü koruma yardımcısı da seçebilir. Uygulamada yalnızca Alman GMK resmi koruma yardımcısı öngörmüş olmasına rağmen, genellikle resmi koruma yardımcısı görevlendirilmektedir. Oysa genç ceza hukukunda da, *“eğer hükümlünün yetişmesi açısından uygun görünüyorsa”* gönüllü koruma yardımcısı seçilmesi de mümkündür (Alman GMK § 24).

Koruma yardımcısının faaliyeti, mahkemece atanmasıyla birlikte başlar. İstisnai durumlarda, yardımcı, mahkemenin atama kararından önce de faaliyette bulunabilir. Ne var ki, ertelemeye ilişkin yasal koşulların zaman içerisinde genişletilmesine rağmen, buna uygun kurumların oluşturulması ihmal edilmiştir.

Koruma yardımcısının deneme süresinin başlangıcında yapacağı çalışmanın ağırlık noktasını, hükümlünün (yeniden) entegrasyonu amacıyla gerekli koşulları hazırlamak için en önemli tedbirleri almak oluşturur. Buna göre genellikle çalışmanın başlangıcında ev veya iş bulmada yardım veya aracılık veya eğitim olanaklarını araştırma yoluna gidilir. Bununla birlikte iş bulma olanaklarının sınırsız olması yüzünden işsiz hükümlülerin sayısı giderek artmaktadır. Bundan başka uyuşturucu kullanma tehlikesi gösteren veya uyuşturucu bağımlısı hükümlüler için terapi olanaklarının da araştırılması gerekir.

II- İsviçre

İsviçre’de yetişkinler ceza hukukunda cezanın infazının koşullu olarak ertelenmesi, “sursis” kurumu esas alınarak özgürlüğü bağlayıcı cezalarla bağlantılı olarak İsviçre CK m. 41 de düzenlenmiştir²⁵ Erteleme, hakimin takdirine bağlı olarak 18 aya kadar olan özgürlüğü

²⁵ Geniş bilgi için bkz. **Aebersold** Die Stellung der Strafaussetzung und Bewaehrungshilfe im strafrechtlichen Sanktionensystem in der Schweiz, in: alternativen zur Freiheitstrafe Strafaussetzung zur Bewaehrung und Bewaehrungshilfe im internationalen Vergleich, (hrsg. Dünkel/Spiess), Freiburg 1983, s. 96 vd.

bağlayıcı cezalar için kabul edilmiştir. Bunun için aranan koşul, failin son fiilden önce son beş yıl içinde kasten işlenen bir suç nedeniyle üç aydan daha fazla özgürlüğü bağlayıcı ceza ile cezalandırılmamış (ve bu cezanın infaz edilmemiş) olmasıdır. Diğer bir koşul olarak, İsviçre CK m. 41 I, hükümlünün önceki yaşamı ve karakterinin, onun ileride yeniden suç işlemeyeceği kanısını yaratmış ve talep edilmişse suçtan doğan zararı karşılamış olmasından söz edilmiştir.

Cezanın infazının koşullu olarak ertelenmesi kararında, mahkeme, deneme süresini iki ile beş yıl arasında belirleyebilmektedir. Hükümlü deneme süresini olaysız geçirdiğinde, artık ceza infaz edilmemekte ve adli sicil kayıtlarından çıkarılmaktadır. Mahkeme, bu süre içinde, hükümlüyü koruma amacıyla denetime almak ve/veya yükümlülükler getirmek yönünde karar verebilmektedir. Bu yükümlülüklerin neler olabileceğini İsviçre CK m. 41 II, örnekleyici olarak saymaktadır. Bunlar, bir işte çalışma, belirli bir yerde oturma, tıbbi tedavi, alkollü içkilerden kaçınma ve belirli bir süre içinde zararı karşılama biçiminde olabilmektedir.

Cezanın infazının koşullu olarak ertelenmesine aykırı davranılması, ertelenen cezanın sonradan tamamen çektirilmesi sonucuna yol açmaktadır. Bu konuda karar verme yetkisi, ertelemeye karar veren, yeni bir mahkumiyet durumunda ise, bu suçtan dolayı yargılamayı yapan hakime aittir. Hangi durumların aykırılık sayılacağı, İsviçre CK m. 41 III de, hükümlünün deneme süresi içinde yeni bir suç işlemesi, hakimin uyarısına karşın ona getirilen yükümlülüklere aykırı davranması, koruma amaçlı denetimden ısrarla kaçınması ve başkaca biçimde kendisine duyulan güveni sarsması olarak belirtilmiştir. Bununla birlikte uygulamada yeni bir suç işlenmiş olması dışındaki diğer aykırılık nedenleri önemli bir rol oynamamaktadır. Bir aykırılık nedeni mevcut olsa bile, eğer "basit bir durum" söz konusu ise, cezanın çektirilmesi yoluna gidilmemektedir. Hangi durumların bu nitelikte olduğu, somut olayın bütün özelliklerine bakılarak belirlenmektedir. Eğer hakim cezanın çektirilmesi yoluna gitmemişse, hükümlüyü uyarabilir, yeniden koruma amaçlı denetim veya yükümlülük öngörebilir ve deneme süresini en fazla yarısına kadar uzatabilir.

Genç ceza hukukunda cezanın koşullu olarak infazının ertelenmesi, yetişkinler ceza hukukundan farklı olarak her türlü ceza ve bu arada para cezaları için de söz konusu olabilmektedir. Genç ceza hukukunda deneme süresi 6 aydan 3 yıla kadardır. İsviçre CK m. 96 II uyarınca cezanın infazının koşullu olarak ertelenmesiyle

bağlantılı olarak koruma amaçlı denetime, eğer özel bir durum bunu gerektirmiyorsa, kural olarak karar verilmektedir. Genç ceza hukukunda yetişkinler ceza hukukundakine benzer cezanın infazının koşullu olarak ertelenmesi yanında bir dizi gençlere özgü kuruma yer vermiştir. Bunlardan ilki, ceza veya tedbirden vazgeçilmesidir. (İsviçre CK m. 88, 98). Belirteceğimiz üç koşulun gerçekleşmesi durumunda çocuklar ve gençlere yaptırım uygulanmasından vazgeçilebilmektedir. Bu koşullar, zaten uygun bir tedbire karar verilmiş veya gencin cezalandırılmış olması, gencin gerçek bir pişmanlık göstermesi, özellikle olabildiğince kendi çabasıyla zararı karşılamış veya fiilin işlenmesinden bu yana bir yıl geçmiş olmasıdır. İkinci olarak adli tevbihten söz edilmelidir (İsviçre CK m. 87, 95). Üçüncü olarak ceza veya tedbire ilişkin kararın ertelenmesine yalnızca gençler açısından yer verilmiştir (İsviçre CK m. 97). İsviçre ceza hukuku aslında Fransa'daki sursis modelini izlemekle birlikte, gençler açısından yer verilen bu kurum Anglo-Sakson Hukukundaki "probasyon" kurumuna oldukça yaklaşımaktadır. Bunun için gerekli koşul, gencin bir tedbire gereksinimi olup olmadığının veya cezalandırılması gerekip gerekmediğinin kesin olarak belirlenememesidir. Böyle bir durumda kararı veren organ, yaptırım öngörmeksizin kararı erteler ve 6 aydan 3 yıla kadar bir deneme süresi belirler. Hükümlü için bazı yükümlülükler öngörülebilir ise de, koruma amaçlı denetim söz konusu değildir. Bununla birlikte kanun, gencin bundan sonraki gelişmesinin inceleneceğini belirtmektedir. Bu ise pratik olarak koruma amaçlı denetimle aynı işlevi görmektedir. Eğer genç, deneme süresinde öngörülen yükümlülüklere uymazsa, erteleme kararını veren organ, daha sonra bir ceza veya emniyet tedbirine hükmeder; aksi halde yaptırımdan vazgeçilir.

III- Fransa

1994 tarihli yeni Fransız Ceza Kanununda ertelemeye ilişkin hükümlere yer verilmiştir²⁶. Geleneksel olarak Fransa'da basit erteleme ile deneme amaçlı erteleme arasında bir ayırma gidilmektedir. Basit ertelemeye herhangi bir yükümlülük veya koruma amaçlı yardım söz konusu olmayıp, bunun için failin son 5 yıl içinde cürüm veya cünha niteliğindeki bir suçtan dolayı özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkum edilmemiş olması aranmaktadır. Bu anlamda

²⁶ Bkz. **Zeieschang**, Der Allgemeine Teil des neuen französischen Strafgesetzbuches, ZStW 106 (1994), s. 659 vd.; **Heurtin**, alternative strafen zur kurzen Freiheitsstrafe: Rechtsvergleich Deutschland-Frankreich 1995, s.29 vd.

erteleme, 5 yıla kadar özgürlüğü bağlayıcı cezayı gerektiren cürüm veya cünhalar, para cezaları ve aynı zamanda kural olarak ek cezalar bakımından da söz konusu olabilmektedir. İşaret edilmelidir ki, kabahat niteliğindeki suçlar için basit erteleme esas itibarıyla her durumda gündeme gelmekte, öyle ki, tüzel kişiler bakımından da bu yola gidilebilmektedir.

Buna karşılık deneme amaçlı erteleme, yalnızca gerçek kişiler açısından söz konusu olabilmekte ve bunun için de failin 5 yılın üzerinde özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkum edilmemiş olması aranmaktadır. Deneme süresi 18 ayla 3 yıl arasında değişmektedir. Önceden 3 ve 5 yıl arasında olan deneme süresinin indirilmesinin altında yatan düşünce, başvuru tedbirlerin daha yoğun bir biçimde denetlenmesini sağlamaktır. Deneme süresi içinde getirilebilecek yükümlülüklerin neler olabileceği kanunda belirtilmektedir.²⁷ Eğer hükümlü, getirilen yükümlülüklere uygun davranmamışsa, erteleme geri alınması mümkündür. Hükümlünün, deneme süresi içinde ertelenmesine olanak bulunmayan özgürlüğü bağlayıcı cezayı gerektiren cürüm veya cünha niteliğinde bir suç işlemiş olması aynı sonuca yol açmaktadır.

IV- İngiltere

İngiltere’de erteleme, daha doğru bir deyişle “probasyon”, 1907 yılında yasal düzenlemeye kavuşturulmuştur (Probation of Offenders Act)²⁸ Başlangıçta kurum, bütün yaş gruplarındaki faileri içermekteyken, 1969 yılında denetim cezası (probation order) 17 yaşından küçük gençler için yürürlükten kaldırılmış (Children and Young Persons Act); ancak bunun yerine bir çok yönden bu kuruma benzeyen bir gözetim tedbiri (supervision order) getirilmiştir. Bu tedbirlere, genç suçlular yanında yardıma gereksinimi olan gençler için de başvurulabilmektedir.

Erteleme yoluna gidilebilmesi için, failin kanun tarafından kesin bir ceza öngörülmüş olmayan bir suçtan dolayı mahkum edilmiş olması gerekir. Pratik olarak bunun anlamı, ömür boyu özgürlüğü bağlayıcı cezayı gerektiren örneğin kasten adam öldürme gibi

²⁷ Bunlar içinde en önemlisi kamu yararını çalıştırmadır. Ancak bunun için, söz konusu yükümlülüğe failin karşı çıkmamış olması aranmaktadır.

²⁸ Geniş bilgi için bkz. **King**, Unterschiedliche Formen der Strafaussetzung zur Bewahrung und Bewahrungshilfe in England und Wales, in: Alternativen zur Freiheitstrafe Strafaussetzung zur Bewahrung und Bewahrungshilfe in internationalen Vergleich, (hrsg. Dünkel/Spiess), Freiburg 1983, s. 96 vd

suçlardan dolayı bu yolun kapalı olmasıdır. Failin önceden bir suç işlemiş olmaması yönünde bir sınırlamaya yer verilmiş değildir. Ancak ertelemeye karar verebilmek için suçun niteliği ve failin kişiliği de dahil olayın bütün özelliklerini göz önünde bulunduran mahkemenin “probation order”in amaca uygun ve elverişli bir yaptırım olduğu kanısına ulaşmış olması gerekir. Mahkeme, faille basit ve anlaşılabilir bir dille tedbirin içeriği hakkında bilgi verir ve bununla bağlantılı yükümlülükleri aykırı davranılması veya deneme süresi içinde yeniden suç işlenmesi durumunda yargılaması ertelenen suçtan dolayı yeniden sorumlu olacağını ve başka bir yaptırıma başvuracağını hatırlatır. Erteleme, ancak eğer fail denetim altına alma ve bununla bağlantılı yükümlülükler onay vermişse, ancak bu takdirde gerçekleşebilir. Yükümlülüğe aykırılık durumunda mahkeme, “probation order” yerine ertelemeye konu suç karşılığında hangi yaptırıma hükmedilebilecekse, o yaptırıma hükmeder. Denetime, aynı suç için başka herhangi bir ceza ile örneğin para cezası ile bir arada başvurulamaz. Her ne kadar erteleme, mağdurun zararını giderme yükümlülüğüne bağlı tutulabilir ise de, bu denetime karar vermek için gerekli bir koşul değildir. “Probation order”in en önemli özelliği, hükümlünün mahkeme tarafından belirlenen gözetleme süresi içinde denetim yardımcısının gözetimi altına alınabilmesidir.

Gözetim yardımcısı aracılığıyla hükümlünün denetim altına alınmasıyla bağlantılı olan koşullar dışında mahkeme, “failin iyi halini güvence altına almak ve onu başka suç işlemekten uzak tutmak için” gerekli gördüğü yükümlülükler de ²⁹ erteleme kararında yer verebilir.

Hükümlü deneme süresi içinde işlediği bir suçtan dolayı mahkum edilirse, “probation order” etkisini yitirir. Yine hükümlü, öngörülen yükümlülükleri ağır biçimde ihlal ederse, denetim yardımcısı bu durumu mahkemeye bildirir ve gerekli görülürse fail mahkemeye davet edilir veya hakkında tutuklama kararı çıkarılabilir. Eğer yükümlülüklerin ihlal edildiği sonucuna varılmışsa, mahkeme ya hükümlüye “probation order”e neden olan suçtan dolayı başka bir yaptırım uygular veya ihlalin derecesine göre para cezasına mahkum eder veya bir tedavi programına katılma yükümlülüğü öngörebilir veya yalnızca hükümlüyü uyarmakla yetinebilir. İlk durumda “probation order” düşer, bunun dışındaki durumlarda varlığını sürdürür. Bu bağlamda mahkeme yeni bir “probation order”e karar verilmesi de mümkündür.

²⁹ Bu yükümlülüklerin neler olabileceği hakkında bkz. King, s. 199

V- Birleşik Amerika

Failin suçluluğunun tespit edilmesinden sonra failin gözetimli olarak serbest bırakılması anlamında “probasyon”, Birleşik Amerika’da 1900-1920 yılları arasında kabul edilmiştir. 1900 yılında 6 eyalette probasyona olanak tanınmışken, 1920 yılında gençler için bütün eyaletlerde, yetişkinler için ise 33 eyalette probasyona yer verilmiştir. Birleşik Amerika’da yeni alternatiflere yer vermek suretiyle özgürlüğü bağlayıcı cezaların şiddetini azaltmak düşüncesiyle, mahkemece failin ileride iyi hal göstereceğine ve yeniden suç işlemeyeceğine kanaat edinilmişse, bir yaptırım tayin etmek yerine, bir deneme süresi belirlenerek fail, gözetim görevlisinin denetim ve koruması altına alınmaktadır.

§ 7. TÜRK HUKUKUNDA ERTELEME

Yetişkinler Ceza Hukukunda erteleme koşulları CİK m. 6’da gösterilmiştir. Buna göre “adliye mahkemelerince para cezasından başka bir ceza ile mahkum olmayan kimse, işlediği bir suçtan dolayı ağır veya hafif para veya bir yıla kadar (bir yıl dahil) ağır hapis ve iki yıla kadar (iki yıl dahil) hapis veya hafif hapis cezalarından biriyle mahkum olur ve geçmişteki hali ve suç işleme hususunda eğilimine göre cezanın ertelenmesi ileride tekrar suç işlemekten çekinmesine sebep olacağı hakkında mahkemece kanaat edinilirse bu cezanın ertelenmesine hükmolunabilir.”

Bu düzenlemeye göre ağır veya hafif para cezası veya bir yıla kadar (bir yıl dahil) ağır hapis veya iki yıla kadar (iki yıl dahil) hapis veya hafif hapis cezaları ertelenebilecektir (CİK m. 6/1)³⁰. Suçun işlendiği tarihte 15-18 yaş arasında bulunanlar ile 65 yaşını bitiren hükümlülerin mahkum edildikleri ağır hapis cezası üç yıldan fazla olmadığı hallerde de erteleme söz konusu olabilecektir (CİK m. 6/2).

Suç tarihinde 15 yaşını tamamlamamış olan küçüklerin ise, üç yıla kadar özgürlüğü bağlayıcı cezalarının ertelenmesi mümkündür (ÇMK m. 38). Buna karşılık, para cezalarının sınırsız olarak ertelenmesine olanak tanınmıştır. Her ne kadar TCK ve CİK, erteleme konusunda işlenen suçun niteliğinin gözönünde bulundurmuş değilse de aşağıda da belirtileceği üzere, bazı durumlarda işlenen suçun niteliği ertelemeye engel olabilmektedir. İşlenen suçun niteliğine göre

³⁰ Özgürlüğü bağlayıcı cezaların ertelenip ertelenemeyeceği konusunda kanunda suç karşılığında öngörülmüş olan soyut ceza değil, somut ceza gözönünde bulundurulur (Dönmezer/Erman, No. 1668; Önder, Ceza, s.698; İcel ve diğerler, s. 390).

bazı suçların ertelemede yararlandırılmaması, gerek hukuk devleti ilkesine ve gerekse iyi bir suç politikası anlayışına uygun düşmemektedir.

Erteleme için, failin daha önce adliye mahkemeleri tarafından³¹ para cezasından başka bir ceza ile mahkum edilmemiş olması³² da aranmıştır (CİK m. 6/1). Önceden verilmiş para cezasına ilişkin mahkûmiyet kararı, CİK m. 4 gereğince kısa süreli özgürlüğü bağlayıcı ceza, para cezasına veya CİK m. 4'deki tedbirlere birisine dönüştürülmüş olsa bile ertelemeye engel değildir. Çünkü, CİK m. 4/4'de, "Uygulamada asıl mahkûmiyet, bu madde hükümlerine göre çevrilen para cezası veya tedbirdir" denilmektedir.

Erteleme kararı, ancak hükümlünün yeniden suç işlemeyeceği beklentisi sözkonusu ise verilebilmektedir. Bu koşul, CİK m. 6/1'de, "geçmişteki hali ve suç işleme hususunda eğilimine göre cezanın ertelenmesi ileride suç işlemekten çekinmesine sebep olacağı hakkında mahkemece kanaat edinilirse" biçiminde belirtilmiştir. Bu durumda mahkemenin, suçlunun geçmişteki hali ile suç işlemeye yönelik eğilimlerine göre, cezanın ertelenmesi halinde, ileride suç işlemeyeceğine yönünde bir kanaat edinmiş olması gerekir.

Mahkeme tarafından erteleme kararının verilmesiyle birlikte, cezanın infazı geri bırakılır; bunun için kesinleşme beklenmez, eğer hükümlü tutukluysa hemen serbest bırakılır. Erteleme kararının verilmesiyle birlikte, yetişkinler bakımından erteleme konusu cezanın cürüm olması durumunda 5, kabahat olması durumunda ise 1 yıllık deneme süresi işlemeye başlar. 15 yaşını bitirmeyen küçükler bakımından ise deneme süresinin belirlenmesi hakim takdirine bırakılmıştır. Cezanın cürüm ya da kabahat niteliğinde bir suçla ilişkin olmasına bakılmaksızın 1 yıldan 3 yıla kadar deneme süresi öngörülmüştür. (ÇMK m. 38).

Deneme süresi içinde suç işlenmemesi durumunda mahkûmiyet ortadan kalkar; kanunun deyimini ile "baki olmamış sayılır".

Erteleme kararı ile birlikte, hükümlünün deneme süresi içinde gözetime ve bazı yükümlülüklerle bağlı tutulması en azından

³¹ Bu durumda, daha önce askeri mahkeme veya sıkıyönetim mahkemesince verilmiş mahkûmiyet kararı ertelemeye engel teşkil etmeyecektir. (Artuk/Yenidünya, s. 81; Önder, Ceza, s. 695; Dönmezer/Erman, no. 1679 vd.; İçel ve diğerleri, s. 400).

³² Özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkûmiyet kararının ertelenen ehliyetini ortadan kaldırabilmesi için kesinleşmiş olması yeterli olup, ayrıca bu cezanın çekilmiş olmasına gerek yoktur. (Artuk/Yenidünya s. 81; Önder, Ceza, s. 695; Dönmezer/Erman, no. 1680, İçel ve diğerleri, s. 398).

yetişkinler ceza hukuku bakımından gündeme gelmemektedir.³³ Buna karşılık ÇMK m. 38/3 uyarınca 15 yaşını doldurmayan küçüklerin işlediği suçlardan dolayı verilen cezanın ertelenmesi durumunda mahkeme belirli bir meslek ve sanat öğrenmek, belirli bir yerde ikamet etmek, alkollü içki kullanmamak veya bunlar gibi bazı koşullara uymaya mecbur edebileceği gibi, küçüklerin deneme süresi içinde gözetim altında bulundurulması yoluna da gidilebilmektedir (ÇMK m. 29).

TCK m. 95, kabahatler ve cürümler bakımından erteleme kararının düşmesini ayrı ayrı düzenlemiştir. Kabahat suçu nedeniyle verilmiş erteleme kararının verildiği andan itibaren bir yıl içerisinde³⁴ hükümlü cürüm işlerse ya da önceki hükmün verdiği Asliye Ceza Mahkemesinin yargı çevresi içinde diğer bir kabahat işlerse ve bu kabahat sebebiyle aynı cins veya daha ağır cezaya mahkûm olursa, erteleme kararı düşer (TCK m. 95/1). Cürüm ile mahkum olan kimse hüküm tarihinden itibaren beş yıl içinde işlediği diğer bir cürümden dolayı evvelce verilen ceza cinsinden bir cezaya yahut hapis veya ağır hapis cezasına mahkûm olursa erteleme kararı düşer (TCK m.95/2). Yetişkinler açısından deneme süresi içerisinde uymak zorunda olduğu herhangi bir yükümlülük sözkonusu olmadığı için, karşılaştırmalı hukukta olduğunun aksine, hükümlünün uyması gereken yükümlülüklerle aykırı hareket etmesine, ertelemenin düşmesini gerektiren bir neden olarak bizde yer verilmemiştir. Buna karşılık küçükler bakımından durum farklıdır. Küçük deneme süresi içinde yapılan ikaz ve ihtarlara rağmen tabi tutulduğu eğitim ve ıslah şartlarını yerine getirmez veya kasti bir cürüm işlerse mahkeme hükmolunan cezanın aynen çektirilmesi veya vahim görülmeyen hallerde deneme süresinin yarı nisbetinde uzatılmasına karar verilebilir.(ÇMK m. 38).

Erteleme kararının düşmesi durumunda ertelenen ceza ile birlikte, yeni işlenen suç cezası içtima ettirilerek çektirilir. TCK m. 94 gereğince, koşulları varsa tekerrür kurallarının uygulanması gerekirse de, ertelemenin düşmesinde, tekerrür kabul edilmediği için, yeni suçtan dolayı verilecek cezanın tekerrür nedeniyle artırılması yoluna gidilemez.

³³ Bunun tek istisnası, suç dolayısıyla mağdurun uğramış olduğu zararların karşılanmasıdır (TCK m.93). Ancak belirtelim ki, burada sözkonusu olan bir yükümlülük değil, ertelemeye karar verilebilmesi için gerçekleşmesi hakim takdirine bırakılan bir koşuldur.

³⁴ Ertelenin düşmesi için, yeni suçun deneme süresi içinde işlenmesi yeterli olup; mahkumiyet kararının da bu süre içinde verilmesi gerekli değildir.

§ 8. ERTELEME VE AF

I- ERTELEME İLE AF ARASINDAKİ FARKLAR

Erteleme ile af, gerek koşulları, gerek karar verecek organ, gerek amaç ve gerekse sonuçları bakımından farklılık gösterir.³⁵

A- KOŞULLARI BAKIMINDAN

Ertelemeye karar verebilmek için aranan koşullar bakımından değişik ülkelerin ceza kanunları arasında farklılık bulunmakla birlikte, erteleme için genellikle aranan koşul, failin daha sonra suç işlemeyeceği yönünde bir beklentinin bulunmasıdır. Bu koşul, CİK m. 6'da, "cezanın ertelenmesinin (failin) ileride suç işlemekten çekinmesine neden olacağı konusunda mahkemece kanaat edinilmesi" biçiminde belirtilmiştir. Demek oluyor ki, erteleme için, tek başına mahkumiyet kararı, cezanın uyarı fonksiyonunu yerine getirmeli ve infazın etkisi olmaksızın da ileride artık suç işlemeyeceği anlaşılmış olmalıdır.³⁶ İleride tekrar suç işlenmeyeceğine ilişkin beklenti, ya failin geçmiş yaşamına veya suç işleme konusundaki eğilimlerine dayanmalıdır. Ertelemeye karar verirken hakimin sanığın "geleceğini" sezmesi, o zamana kadar elde ettiği olumlu izlenimin gelecekte de devam edip etmeyeceğini takdir etmesi gerekir.³⁷ Buna karşılık af yetkisinin hangi koşullarda kullanılacağı önceden anayasa veya başkaca bir kanunla belirlenmemiş olup, af, bunu çıkarmaya yetkili olan organın takdirine bırakılmıştır.³⁸ Af çıkarmaya yetkili organ, bunun için bir gerekçe göstermek zorunda olmadığı gibi, ertelemeye olduğu gibi "hükümlünün ileride yeniden suç işlemeyeceği kanısına" varılmış olması da gerekmez.

B- KARAR VERECEK ORGAN BAKIMINDAN

Ertelemeye, işlenmiş bir suçtan dolayı mahkumiyet kararını tesis etmiş olan mahkeme karar vermekte iken, affa karar verme yetkisi, bazı durumlarda TBMM'ne (Any, m. 87); bazı durumlarda ise Cumhurbaşkanına (Any. m. 104) tanınmıştır.

³⁵ Bkz. İçel ve diğerleri s. 311 vd.

³⁶ Baumann/Weber, s. 695

³⁷ Yar. İBK 7.6.1976 ¾-3, YKD Ağustos 1976, s. 1197 vd.

³⁸ Önder, Tecil, s.67; İçel ve diğerleri, s. 312

C- AMAÇ BAKIMINDAN

Ertelemeye izlenen amaçlardan birisi, yukarıda da değinildiği üzere, cezanın bireyselleştirilmesidir. Bu bakımdan ertelemede, fiil değil, fail göz önünde bulundurulur.³⁹ Buna karşılık afta, Cumhurbaşkanı tarafından belirli nedenlere dayanarak çıkarılan özel af bir tarafa bırakılacak olursa, fail değil, genellikle işlenen suçun niteliği hareket noktası oluşturmaktadır. Afta, geçmiş uyuşmazlıkların unutulması, yeni bir toplumsal yaşama başlanması, kin duygularının kökleşmesine engel olunması gibi⁴⁰ daha değişik amaçlar izlenir.

4454 sayılı Basın ve Basın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanunun⁴¹ 1. maddesinde, basın yoluyla yahut sözlü veya görüntülü yayın araçlarıyla işlenmiş olup ilgili kanun maddesinde öngörülen özgürlüğü bağlayıcı cezanın üst sınırı 12 yılı geçmeyen suçlardan dolayı 12 yıl veya daha az özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkum edilmiş bulunan kimselerin cezasının ertelendiği belirtilmiş, söz konusu kanunun gerekçesinde çağdaş toplumların anayasalarında güvence altına alınan düşüncüyü açıklama ve yayma özgürlüğünün kullanım yollarından birisi olan basın araçlarının işlevlerini yerine getirmeleri bakımından korunmaları ve basın özgürlüğü önündeki engeller kaldırılarak haber ve düşüncüyü özgür kılmak amacından söz edilmiştir. Gerekçede yer verilen ifadelerin, özellikle Türkiye'nin gerek TMK m. 8 ve gerekse TCK m. 312/2'ye dayanan mahkumiyet kararlarının AİHS'nin 10 maddesinin ihlalini oluşturduğu doğrultusunda verilen AİHM'nin kararları göz önünde bulundurulacak olursa⁴² yerinde olduğu açıktır. Ancak

³⁹ Her ne kadar ertelemede *fiil* göz önünde bulundurulamaz ise de, ÇİK m.6/3'de, "bazı suçlara ilişkin cezalar ile askeri suçlar ve disiplin suçlarına ilişkin cezaların ertelenemeyeceğine dair özel kanun hükümleri saklıdır" biçiminde bir düzenlemeye yer verilmiştir. İşlenen suçun niteliği ile ilgili olarak ertelemeye getirilmiş istisnalar arasında özellikle Terörle Mücadele Kanunu ve Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan söz edilmelidir (TMK m. 13/1, ÇASÖMK m. 12). Bundan başka 26.3.1982 tarih ve 2644 sayılı Ödeme Güçlüğü İçinde Bulunan Bankerlere ve Bunlarla İlgili Kişilere Uygulanacak Ceza Hükümleri Hakkında Kanun (m. 6) Askeri Ceza Kanunu (m. 47/A), 13.12.1968 tarih ve 1072 sayılı Rulet, Tilt, Langirt ve Benzeri Oyun Alet ve Makinaları Hakkında Kanun (m. 2/3) ve nihayet İcra İflas Kanunu (m.352a) da suçun niteliği bakımından ertelenmeye istisna getirmektedir.

⁴⁰ Bkz. **Erem**, s. 414

⁴¹ 3.9.1999 tarih ve 23805 sayılı Resmi Gazete

⁴² Bu konuda örnek olarak bkz. AİHM'nin 23500/94 sayı ve 8 Haziran 1999 tarihli Polat kararı (bkz. 14 Eylül 2000 tarih 121 sayılı Yargı Mevzuatı Bülteni); AİHM'nin 24919/94 sayı ve 8 Temmuz 1999 tarihli Gerger kararı (24 Ekim 2000 tarih ve 125 sayılı Yargı Mevzuatı Bülteni); AİHM'nin 23927/94 ve 242.77194 sayı ve 8 Temmuz 1999 tarihli Sürek/Özdemir kararı (31 Ekim 2000 tarih ve 126 sayılı Yargı Mevzuatı Bülteni); AİHM'nin 22479/93 sayı ve 28 Eylül 1999 tarihli Öztürk kararı (20 Eylül 2000 tarih ve 122 sayılı Yargı Mevzuatı Bülteni); AİHM'nin 933 karar sıra nolu ve 9.6.1998 tarihli İncal kararı, (İnsan Hakları Kararlar Derlemesi, C.2, İstanbul

düşünceyi açıklama özgürlüğünün garanti altına alınması, önce faillerin bu suçlardan dolayı mahkum ve daha sonra da affedilmeleriyle sağlanamaz. Düşünceyi açıklama özgürlüğünün önündeki engeller, ya yerel mahkemelerin TMK m. 8 ve TCK m. 312/2'ye ilişkin uygulamalarında, AİHM'nin düşünceyi açıklama özgürlüğünün hangi ölçüler içerisinde sınırlandırılacağını öngören kararlarını göz önünde bulundurmaları veya söz konusu hükümlerin düşünceyi açıklama özgürlüğü ile bağdaşır biçimde yeniden düzenlenmesi yoluyla güvence altına alınabilir.⁴³

D- SONUÇLARI BAKIMINDAN

Ertelenen ceza, afta olduğu gibi, deneme süresinin olaysız geçirilmesi durumunda ortadan kalkar, kanunun deyimiyle “varit olmamış” sayılır. Bu bakımdan erteleme ile, mahkumiyeti bütün sonuçları ile birlikte ortadan kaldıran genel af arasında bir benzerlik bulunduğu görülmektedir. Bu yüzden ertelemeye bir tür koşullu olarak cezanın hakim tarafından affedildiği iddia edilebilirse de, bu iddia yerinde değildir. Gerçekten de deneme süresi sonunda mahkumiyetin vaki olmamış sayılması, kanun hükmü gereğidir.⁴⁴ Nitekim bu kuruma yer veren bazı ülkelerde, erteleme, bizde olduğu gibi mahkumiyeti ortadan kaldırıcı bir etki doğurmamakta, yalnızca hükmedilmiş olan cezanın infazını engellemektedir.⁴⁵ Kaldı ki, ertelemenin mahkumiyeti ortadan kaldırıcı etkisi, aftan farklı olarak hükümlünün deneme süresini olaysız geçirmesi koşuluna bağlıdır. Öte yandan erteleme, karşılaştırmalı hukuktan cezanın özel bir infaz biçimi olarak nitelendirilmektedir. Bu nedenle mahkumiyet vaki olmamış sayılsa bile, bu sonuç kendiliğinden değil, ancak hükümlünün deneme süresinde herhangi bir suç işlememesi veya öngörülen yükümlülüklerle uygun hareket etmesi koşuluna bağlı olarak ortaya çıkmaktadır.

Barosu Yayını, İstanbul 1998, s.395 vd.); AİHM'nin 24122/94 sayılı ve 8 Temmuz 1999 tarihli Sürekle 2 kararı (27 Haziran 2000 tarih ve 115 sayılı Yargı Mevzuatı Bülteni)

⁴³ “Anayasanın af yasağı getirdiği kimi suçlar, bu arada düşünce suçları için af getirilmek isteniyorsa, bunun yolu Anayasa'ya aykırı yasaları değişik biçim ve isimlerle kamuflle ederek, örtülü biçimde Anayasal engelleri göz ardı etmek değil, Anayasa'nın kimi suçlar için af yasağı getiren kurallarının yasama organınca değiştirilerek amaca uygun bir düzenleme yapmaktır” (Yalçın Acargün'ün Any. Mh., 19.9.2000 tarih ve 39/23 sayılı kararına yazdığı karşıoy yazısı)

⁴⁴ Erem, s. 285

⁴⁵ Bkz. Önder, Tecil, s. 327 vd.

II- ERTELEME ADI ALTINDA ÇIKARILAN KANUNLARIN NİTELİĞİ

Bu konuda çıkarılan kanunlardan ilki, yukarıda da değindiğimiz üzere, 4454 sayılı Basın ve Basın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun'dur. Söz konusu Kanunun 1. maddesine göre "23 Nisan 1999 tarihine kadar sorumlu müdür sıfatı ile işlenmiş suçlar dahil, basın yoluyla yahut sözlü veya görüntülü yayın araçlarıyla işlenmiş olup ilgili kanun maddesinde öngörülen şahsi hürriyeti bağlayıcı cezanın üst sınırı oniki yılı geçmeyen suçlardan dolayı oniki yıl veya daha az şahsi hürriyeti bağlayıcı bir cezaya mahkum edilmiş bulunan kimselerin cezasının infazı ertelenmiştir. –Halen cezalarını çekmekte olanlar hakkında da birinci fıkra hükmü uygulanır.– İlgili kanun maddesinde öngörülen şahsi hürriyeti bağlayıcı cezanın üst sınırı oniki yılı geçmeyen suçlardan dolayı birinci fıkrada sayılanlar hakkında henüz takibata geçilmemiş veya hazırlık soruşturmasına girilmiş olmakla beraber dava açılmamış veya son soruşturma aşamasına geçilmiş olmakla beraber henüz hüküm kurulmamış veya verilen hüküm kesinleşmemiş ise, davanın açılması ve kesin hükme bağlanması ertelenir."

Söz konusu kanunun, Anayasanın 2 ve 10. maddelerine aykırı bulunarak Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi üzerine⁴⁶, 4616 sayılı ve 21.12.2000 tarihli 23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun'un 2. maddesinde⁴⁷ "23 Nisan 1999 tarihine kadar sorumlu müdür sıfatı ile işlenmiş suçlar dahil, basın yoluyla veya sözlü veya görüntülü yayın araçlarıyla yahut miting, kongre, konferans, seminer, sempozyum, açık oturum veya panel gibi her türlü toplantılarda yapılan konuşmalarla işlenmiş olup; ilgili kanun maddesinde öngörülen şahsî hürriyeti bağlayıcı cezanın üst sınırı oniki yılı geçmeyen suçlardan dolayı oniki yıl veya daha az şahsî hürriyeti bağlayıcı bir cezaya mahkûm edilmiş bulunan kimselerin cezalarının infazı ertelenmiştir" yönünde bir düzenlemeye gidilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, 4454 sayılı Kanunun iptal edilmesine ilişkin kararının gerekçesinde, "yasa koyucu kuşkusuz Anayasa'nın ve ceza hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla cezalandırmada güdülen amacı da gözeterek hangi eylemlerin suç sayılacağını ve bunlara verilecek cezanın türü ve miktarı ile artırım

⁴⁶ Any. Mh., 19.9.2000 39/23, 12.10.2000 tarih ve 24198 sayılı Resmi Gazete

⁴⁷ 22.12.2000 tarih ve 24258 sayılı Resmi Gazete.

ve indirim nedenlerini saptayabileceği gibi, kimi suçları işleyenler için “erteleme” adı altında bir düzenleme de öngörebilir” denilmektedir

Kararda ileri sürülen görüşe katılmaya olanak göremiyoruz. Söz konusu düzenlemenin “erteleme” adı altına yapılması, Anayasanın af yasaklarını öngören 14. maddesindeki sınırlamaları dolaşmak amacıyla. Getirilen düzenlemenin adının “erteleme” olması, nitelik olarak da burada bir erteleme kurumuna yer verildiği anlamına gelmez. Gerçekten ertelemeye hangi koşullar altında karar verileceği TCK ve CİK’de belirtilmiş olup, hakimin cezanın ertelenmesine karar verilebilmesi için öncelikle işlenen suçtan dolayı bir yargılama yapması ve bunun sonucunda hükümlünün geçmişi ve suç işlemesi konusundaki eğilimine göre cezanın ertelenmesi durumunda ileride yeniden suç işlemeyeceği kanaatini edinmiş olması gerekir. Bu koşullar göz önünde bulundurulduğunda, 4454 sayılı Kanunla getirilen düzenlemenin aslında bir tür koşullu af olduğu ortaya çıkmaktadır.⁴⁸ Bir kere 4454 sayılı Kanunda hükümlünün ileride yeniden suç işlemeyeceği kanaatine ulaşılmış olması gibi bir koşula yer verilmediği gibi, ertelemeden farklı olarak 4454 sayılı Kanun davanın açılması ve hükmün verilmesinin de ertelenmesine ilişkin kurallar getirmektedir. Öte yandan burada cezanın çektirilmesinin ertelenmesinin söz konusu olduğu durumlarda bile, ertelemeye ilişkin kararı, bu suçtan dolayı mahkumiyet kararını vermiş olan mahkeme değil, yasa koyucu vermektedir. Oysa Anayasa, yasama organına, yasama yoluyla cezanın ertelenmesi değil, af yetkisi vermiştir. Nitekim Anayasa’nın 87. maddesinde “...anayasanın 14. maddesindeki fiillerden dolayı hüküm giyenler hariç olmak üzere genel ve özel af ilanına...” TBMM’nin yetkili olduğu belirtilmiştir. Kuşkusuz Anayasa’nın 14. maddesindeki fiillerden dolayı mahkum edilenler için de genel veya özel af çıkarılabilir. Ancak bunun yolu, af kurumunu yozlaştırmak değil, buna engel olan Anayasa’nın 87. maddesini değiştirmektir. Kaldı ki, “erteleme” yargı yetkisinin kullanılmasını ifade eden bir kurum olduğu için bu yetkinin yasama organı tarafından kullanılması, aynı zamanda Anayasanın 6/son maddesi anlamında “kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisinin kullanılması” niteliğindedir.

Kanun koyucunun, aslında bir koşullu af niteliğinde olan kanunu “erteleme” başlığı altında çıkarması, erteleme ile genel affın sonuçları

⁴⁸ Aynı yönde İçel ve diğerleri, s. 312 vd.; aynı görüş Yalçın Acargün’ün Any. Mh. 19.9.2000 tarih ve 39/23 sayılı kararına yazdığı karşıoy yazısı.

arasındaki benzerlikten yararlanma amacına dayanmaktadır. Başka bir anlatımla genel af yoluyla ulaşılabilecek bir sonuca, kanunun adını “erteleme” koymak suretiyle ulaştırılması amacı güdülmektedir. Oysa karşılaştırmalı hukukta erteleme, bizde olduğu gibi, deneme süresinin olaysız geçirilmesi durumunda, genel affa olduğu gibi, mahkumiyetin vaki olmamış sayılması sonucunu doğurmamakta, olsa olsa ertelenmiş olan ceza infaz edilmiş sayılmaktadır. Öte yandan hükümlü deneme süresi içerisinde bir suç işlemiş veya öngörülen yükümlülükleri yerine getirmemiş olsa bile, işlediği suçun niteliğine veya öngörülen yükümlülüğe aykırılığın derecesine göre, ya deneme süresinin uzatılması veya hükümlüye yeni bazı ek yükümlülükler getirilmesi yoluna gidilebilmektedir.

Bu durumda örneğin kanun koyucu, TCK ve CİK’de yer alan ertelemeye ilişkin hükümleri, karşılaştırmalı hukuktaki eğilime uygun olarak değiştirmek suretiyle, deneme süresinin olaysız geçirilmesi durumunda mahkumiyetin vaki olmamış sayılması yerine, yalnızca cezanın infaz edilmiş sayılacağını öngörebilir. Hatta kanun koyucu deneme süresi içinde hükümlü açısından yerine getirilmesi zorunlu bazı yükümlülüklerle ve bu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda, ertelemeye konu cezanın infaz edilmesine veya deneme süresinin uzatılmasına veya hükümlüye ek yeni yükümlülükler getirme yoluna da gidebilir⁴⁹. Bu yönde bir düzenlemeye gidildiğinde, “erteleme” adı altında çıkarılan kanunların, gerçekte bir “erteleme” kurumuna yer verdiğini söylemek daha da güçleşecek, hatta olanaksızlaşacaktır.

§ 9. SONUÇ

Ertelme, cezanın bireyselleştirilmesini sağlayan iyi bir suç politikası aracıdır. Karşılaştırmalı hukukta değişik görünüş biçimlerine sahip olan erteleme, bizde yalnızca hükmedilmiş olan cezanın infazının ertelenmesi biçiminde gündeme gelmektedir. Cezası ertelenen hükümlünün en azından yetişkinler bakımından bir gözetime tabi tutulmaması ve hükümlü açısından deneme süresi içinde yerine getirilmesi gereken bazı yükümlülüklerle yer verilmemesi, söz konusu kurumun getiriliş amacına uygun

⁴⁹Nitekim TCK 2000 Tasarısı, 82/7. maddede, şimdiki gibi sabit bir deneme süresi değil, 1 ila 5 yıl arasında hakim in takdirine bağlı olarak değişebilen bir deneme süresi öngördüğü gibi, bu süre içerisinde hükümlünün denetim altına alınacağına; bu süre içerisinde Tüzük gösterilen bazı yükümlülükler getirilebileceğine, bunların gerektiğinde değiştirilebileceğine ve kaldırılabilmesine yer vermektedir.

düşmemektedir. Öte yandan karşılaştırmalı hukukta erteleme, cezanın özel bir infaz biçimi olarak anlaşıldığı için, deneme süresinin olaysız geçirilmesi, bizde olduğu gibi, mahkumiyetin baki olmamış sayılması sonucuna değil, ertelenen cezanın infaz edilmiş sayılması sonucuna yol açmaktadır. Bu yüzden erteleme kurumunu amacı doğrultusunda düzenleyen ülkelerde, çıkarılmış olan bir Af Kanununun adını “erteleme” koymak mümkün gözükmemektedir.

Erteleme kurumunun kendine özgü amaçları, uygulanma koşulları ve sonuçları bulunması nedeniyle, son zamanlarda “erteleme” adı altında çıkarılan kanunların da gerçekte erteleme kurumuna değil, koşullu bir genel af kurumuna yer verdiğini düşünmekteyiz. Kanun koyucunun, sözkonusu düzenlemeyi “erteleme” olarak nitelendirmiş olması, burada gerçek anlamda bir erteleme kurumuna yer verildiğini göstermez. O halde 4616 sayılı Kanunun Anayasaya uygunluğu veya aykırılığı yönünde bir değerlendirme yapılırken, bunun bir koşullu af kanunu olduğu gerçeğinin gözden kaçırılmaması gerekir.

OTURUM BAŐKANI : Mehmet UYGUN

Sayın Başkan, değerli konuklar, oturumun ikinci konuŐmacısı, Yrd. Doç. Dr. Sibel İNCEOğLU'nun kısa özgeçmiŐini bilgilerinize sunuyorum.

1987 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakóltesi'nden mezun olan Sayın İNCEOğLU, 1989 yılında Marmara Üniversitesi Hukuk Fakóltesi'nde Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi olarak göreve baŐlamıŐtır.

1990 yılında yüksek lisansını tamamlayan Sayın İNCEOğLU, 1997'de doktor, 1998'de yardımcı doğent unvanını almıŐtır. Yüksek lisans çalıŐmaları sırasında, Floransa'da Avrupa Hukuku Akademisi'nde Avrupa Hukuku üzerinde kurs görmüŐ, doktora çalıŐmaları sırasında ise, 1993-1994 yılları arasında Amerika Birleşik Devletleri California Üniversitesi'nde konuk öğretim üyesi olarak bulunmuŐtur. Anayasa hukuku, uluslararası insan hakları hukuku, hasta hakları gibi konularda yazıları, yabancı ve yerli dergilerde yayımlanmıŐtır. Halen Marmara Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Anayasa Hukuku Öğretim Üyelięi görevini sürdürmektedir.